

Разработанная нами анкета включала вопросы о влиянии социокультурной деятельности Церкви на православное население. Необходимо отметить, что нашими респондентами выступали, в том числе, люди весьма преклонного возраста, так как даже тем, кто родился в конце 20-х гг. XX в., на данный момент уже по 90 лет. Было большой удачей найти таких респондентов, которые хотели бы и еще могли общаться. Представляет значительный интерес интервью с Гец Ульяной Федосеевной, родившейся и всю жизнь прожившей в деревне Полики Малоритского района Брестской области, к моменту интервьюирования ей уже исполнилось 90 лет. Ульяна Федосеевна сказала, что ее религиозным воспитанием занималась мама, которая с самого раннего возраста учила правильно креститься, молиться, водила в храм. Особенно ей запомнились престольные праздники в соседних деревнях Мокраны и Луково: «як десятого, то праздник у Лукове. То самы вялики праздник. Ой тоды йіхали, спешылі з Минова, з Куртылава, отовсюду, з Украіны людзі йіхалі туды на той празднік» [1].

Семья Шаврук Парсковы Антоновны активно участвовала в религиозной жизни деревни. Несмотря на то, что она родилась в 1930 г., смогла рассказать много о жизни своего прихода в межвоенный период. Прасковья Антоновна, закончившая только один класс польской школы, подтвердила, что к ним в обязательном порядке на уроки приходил священник Василий Никитюк «Да, каждые субботы прыходзіць у школу батюшка. І вучыць «Отче Наш» гаворылі, молітвы які» [2]. Известно, что в межвоенный период административные власти не поддержали идею создания воскресных школ, мотивируя свой отказ тем, что Закон Божий является обязательным компонентом системы образования. В Збуражском приходе по воспоминаниям Прасковьи Антоновны действовала неофициальная воскресная школа, которую дополнительно посещали все дети прихода в обязательном порядке. Еще до школы всех детей в семье респондента основам православия учили родители. Соблюдение молитвенного правила родителями строго контролировалось: «Да, і то аже хочецца спаты, набігаемся малымі, хочецца спаты. А ну ўставайтэ «Отче Наш» гаворытлі!» [2].

Покров являлся престольным праздником Збуражского прихода. В этой связи проходили особо торжественные богослужения с участием духовенства окрестных приходов: «Батюшкі прыезжалі». В приходе был большой каменный храм, но в период оккупации он был сильно поврежден: «Як война пачалася, як ораты ўжэ жніва, а партызаны булы, партызаны открылі там замка, ўзорвалі і одкрылі і полізлі на званіцу высока, і німцы іхалі ўжэ сюды, Збураж паліты, а воны давай стрылеты... І вже спалілы село, а пасля ўзялы, што була жытца, копы, по полу за цэрквою. І вжэ наносілы і спалілі, то кілько, от потолок згоріў і подлога, а кірпіч, тая цэрква кірпічна була, осталася. Як ўжэ пасля войны сталі рускі нашы, воны хотілы зробіты клуба, а нашы люды не далы» [2]. Тем не менее, сберечь храм не удалось, так как его все же разобрали на кирпичи, из которых в Малорите построили два дома. И все же храм Покрова Пресвятой Богородицы был восстановлен три десятилетия тому назад рядом с местом, на котором был храм в межвоенный период. Прасковья Антоновна вспомнила, что ее семья регулярно ходила в паломничества в Свято-Ануфриевский монастырь, находящийся в Польше: «Ходылі ў Польшу, воны под'ідуць туды, под бур, і покажуць вот то ж там глыбока, а воны ўжэ натычуць палок дэ будэ менш, а ўжэ як з лошадамі едуць, то быў міст, на колесах перавозыць цераз воду» [2]. Прасковью Антоновну родители в паломничество успели взять с собой только один раз: «Плакала ўсе, бо я ж то прывыкла до цэрквы ходіты».

Далее респондент рассказала о братстве в приходе, небесной покровительницей которого почитали Божью Матерь, в котором состоял глава их семьи: «Бо зара, о то ў цэрквы гаворыцца «двацатка», як служыцца, то грошы, а тоді ж хто буў там «братчыка» называліся. То ўжэ як Евангелію чытае, Отчэ Наш і Веру спявае, то ўжэ тыя люды, усі стороны свечкі палеть» [2]. В целом церковные власти в сложное и противоречивое для Церкви время пытались возродить церковные братства, инструктировали приходских священников, разрабатывали специальные уставы, обращались к прихожанам как через настоятелей, так и православную периодическую печать. Однако придать значительный импульс братскому движению все же не удалось. В этой связи воспоминания Прасковьи Антоновны о наличии братства в ее приходе очень актуальны. Еще одним интересным моментом является тот факт, что в приходе действовало именно братство, а не сестричество, что свидетельствует об активном участии мужчин в религиозной жизни.

При этом вообще никаких книг, в том числе и религиозной литературы в ее родительском доме не было, так как родители были неграмотными. Отец Василий в школу приносил книги, однако, что это было точно: молитвословы, учебники по Закону Божьему, Евангелие, Прасковья Антоновна вспомнить не могла. К сожалению нам не удалось узнать на каком именно языке были учебники по основам православия, если они были вообще. Респондент на наш вопрос о том, были учебники по Закону Божьему на русском или польском сказала, что на русском. Возможно, что действительно это были дореволюционные учебники на русском языке, не исключено, что также это могли быть издания на украинском, так как эти территории, в том числе и Збуражский приход были в сфере влияния украинского национально-церковного движения. Единственное, что удалось узнать о языке преподавания Закона Божьего, что священник с детьми общался на местном диалекте, который все жители деревни позиционируют отдельным языком, которым очень гордятся: «по-нашому, по-збуражскі» [2], при этом ставя ударение на второй слог.

Прасковья Антоновна хорошо запомнила как, уже в период оккупации, своего священника спасали его прихожане: «... и хотілы там партызаны яго забіты, батюшку. То што узялы сіна, наклады на виз і батюшку положылы і повізлы в Каменец. І там в Каменьцы яго одправілы, куды яго одправіля, не знаю...» [2]. К сожалению, дальнейшая судьба отца Василия Прасковье Антоновне не известна.

Таким образом, жизнь православных приходов Малоритчины в целом соответствовала общим тенденциям Западной Беларуси. Однако вместе с тем, имела свои особенности. На примере двух интервью, мы можем сделать вывод, что участие в религиозной жизни своих приходов в детском возрасте, вопреки последующим событиям и долгой антирелигиозной политике государства, оставило неизгладимый след в памяти респондентов. При этом, необходимо отметить, что Прасковья Антоновна была из религиозной семьи, более активно участвовавшей в жизни своей общины. Кроме того, в самой деревне был храм, что является важным фактором. В этом приходе действовало братство, небесной покровительницей которого почитали Божью Матерь. Вопреки запретам властей, мотивировавшим свой отказ наличием Закона Божьего в системе школьного образования, в приходе фактически действовала воскресная школа. Активное участие в приходской жизни принимали мужчины.

Список литературы:

1. Личный архив Самосюк Н.В. – Интервью с Гец Ульяной Федосеевной. – Записано 05.07.2018 г.
2. Личный архив Самосюк Н.В. – Интервью с Шаврук Прасковьей Антоновной. – Записано 04.07.2018 г.

Мікалай Іваненка

ХРЫСЦІЯНСКІЯ МАТЫВЫ Ў ВУСНАЙ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

Хрысціянскія матывы ў вуснай народнай творчасці – адзін з самых неадследаваных напрамкаў беларускага фальклору. У дадзенай працы робіцца спроба на прыкладзе вусных твораў, якія бытавалі ў вёсцы Міхалёўка Брагінскага раёна, паказаць іх рэлігійную сутнасць.

CHRISTIAN MOTIVES IN THE NATIONAL ORAL TRADITION

Хрысціянскія матывы ў вуснай народнай творчасці, сапраўды, адзін з самых недаследаваных накірункаў беларускага фальклору, і таму ёсць свае апраўданні. Так, вядомы навуковец Уладзімір Конан піша: «Шматграннасць біблейскіх уплываў на беларускую літаратуру, фальклор, філасофію да 1990-х гадоў не даследавалася. Навязаны ў СССР ваяўнічы атэізм як афіцыйная дзяржаўная дактрына не спрыяў гэтаму кірунку гуманітарнай навукі, біблейстыка не развівалася. У выніку ідэалагічнай і атэістычнай цэнзуры яна была ізаляваная ад сусветнага навуковага прагрэсу»[4]. Фактычна тое ж сцвярджае і Аляксандра Верашчагіна. У сваёй кнізе «Хрысціянскія святы на Беларусі» яна піша: «У этнаграфічным і этналагічным вывучэнні духоўнага жыцця народа (а менавіта рэлігійная традыцыя з'яўляецца асновай культуры) існуе вялікі прагал, які быў створаны штучна за дзесяцігоддзі панавання атэістычнай ідэалогіі» [3, с. 3]. Нават у апытальніку для збору матэрыялаў па народнай прозе, які быў выдадзены Беларускаму інстытутам праблем культуры ўжо ў 1998 годзе асобна не ўзгадваецца алгарытм апісання вусных твораў рэлігійнай накіраванасці [1].

Акрамя названых вышэй навукоўцаў, праблемамі вывучэння духоўных складнікаў традыцыйнай беларускай культуры займалася і Алена Боганева, якая выдала кнігу «Беларуская «народная Біблія» ў сучасных запісах» [2], дзе вядомая фалькларыстка занатавала перакасы простымі людзьмі біблейскіх сюжэтаў.

У адной са сваіх прамоў Мітрапаліт Філарэт выказаў думку, што культура ўспрымаецца рэлігіяй як важны фактар гістарычнага быцця, а рэлігія становіцца сэнсаўтварочым фактарам культуры, таму абедзве існуюць разам і часта непадзельна разам [6, с. 395]. Аналізуючы фальклор, можна зрабіць выснову, што менавіта вусная народная творчасць найбольш ярка сведчыць аб моцным рэлігійным уплыве на масавую свядомасць народа. Паспрабуем на прыкладзе нешматлікіх вусных твораў толькі адной вёскі прасачыць хрысціянскія матывы ў народнай творчасці, рэлігійную скіраванасць народнай мудрасці, глыбіню адчування Бога і вечнасці.

У вёсцы Міхалёўка Брагінскага раёна, якая пасля аварыі на ЧАЭС засталася ў трыццацікіламетровай зоне адчужэння, жылі этнічныя хрысціяне праваслаўнага веравызнання. Да самага высялення жыхары вёскі адначалі прыстольнае свята ў дзень памяці Святой Параскевы Пятніцы, па чым можна здагадацца, што ў даўнейшыя часы тут дзейнічала Царква ў гонар гэтай святой. У суседняй вёсцы Крукі, якая з'яўлялася цэнтрам сельсавета і калгаса, была Царква Святой Тройцы. У 1937 годзе святыня разабрана і перанесена з могілак на цэнтральную вуліцу. У складзеным з разбуранай царквы будынку размясцілі сельмаг. У 1941 годзе пры нямецкай уладзе тут зноў была адчынена Царква, а ў лістападзе 1943 года разам з усімі пабудовамі Крукоў і суседніх вёсак (Міхалёўка, Нараг, Кулажын, Жалібор, Сінцы, Сцепановы і іншыя) царква была спалена захопнікамі. З таго часу ні ў названых вёсках, ні ў больш далніх Царквы не было. Таму ў Міхалёўцы, як і амаль паўсюдна на Беларусі, разам з хрысціянскімі вераваннямі і традыцыямі паралельна ўжываліся паганскія вераванні і рытуалы. Даволі распаўсюджана было лячэнне шпітма. У Міхалёўцы «бабы» і «дзяды» лячылі не толькі перапужаных і сурочаных, але і рэальна бралі адказнасць за вылечэнне хворых жаўтухай, упраўлялі грыбкі, лячылі ад укусу гадзюкі, прыпадкаў, зубной болі, болі галавы, жывата і іншага. Лячылі і жывёлу, бралі «пад заклад» коней і кароў ад нападу ваўкоў.

Каб правільна зразумець тэксты, якія запісаны не па моўных правілах, а на слых, як гучалі, трэба ведаць некаторыя асаблівасці мясцовай гаворкі. Паколькі ў многіх выпадках замест «ы» ў Міхалёўцы ўжывалася «у» (бык – бук, мыла – мула, была – була), то слова «спачуваць» трэба разумець як «спачываць». У літаратурнай мове гэта словы з розным сэнсам, а тут яны спалучаюцца з-за такой цікавай замены гукі. У міхалёўцаў не было традыцыйнага беларускага якання, таму і словы «лежыць», «цебе», «мене» і многія іншыя запісаны без «я». У тэкстах сустракаюцца невядомыя словы, напрыклад, «аянскай». Што азначае гэтае слова, можна толькі здагадацца.

У Міхалёўцы заўсёды строга прытрымліваліся хрысціянскага календара, шчыра перажывалі пасты і святкавалі «празнікі», асабліва шанавалі Вялікдзень, Благовешчанне, Ушэсце, Ражджаство, Тройцу, Прачыстыю і іншыя. Але і ў гэтым не абыходзілася без паганскіх падыходаў. Асабліва баяліся што-небудзь рабіць на так званыя «мціцельныя» святы – «Галавасек» (Усячэння галавы Іаана Праддзечы) і «Чуда» (Цуда Архістраціга Божга Міхаіла). Казалі, што на «Галавасека» ў нейкай вёсцы рубаў чалавек дровы і нарадзіла яго жонка дзіця без пальцаў. Пра «Чуда» наогул гаварылі: «Чуда як учудзіць, дак Прачыста не рассудзіць» [5].

Пра духоўнасць народа можна меркаваць па яго малітвах. Міхалёўцы заўсёды маліліся зрання і ўвечары, перад ежай і значнай працай (пасяўная, будоўля, збор ураджаю). На выселенні і провадах у армію благаслаўлялі іконы. Пачыналі маліцца заўсёды з «Отча наш», і гэтую малітку некаторыя бабулькі дапаўнялі словамі, напрыклад: «Да будзет воля Твая святая». Пасля асноўнай малітвы ішлі малітоўныя тэксты ў кожнага рода свае з просьбамі і надзеяй на Божую дапамогу. Калі выходзілі з хаты, асабліва ў дарогу, то абавязкова маліліся: «Сустракай мене (его, ее, нас, их), Божа, на кожным шагу. Заступі і закрой ад хішніх зверэй, ад злых людзей і ад смерці наглай» [5]; «Заступі, Госпадзі, і сахрани ад вока ліхога, ад чалавека злога, ад зверя бегучага і ад гада паўзучага» [5]; «Стаю на парозі – памажы, Божа, у дарозі!» [5]. Цікавая малітва, якую гаварылі перад сном на ложку: «Спаць лажусе, хростом бараносе – хрст на міне, хрст пада мною, ангелы са мною. Ангелы-храніцелі, беражыце маю душу і цела з вечара да поўначы, з поўначы да свету і Сам Ісус Хрыстос да канца веку»[5]. Ранішнія і вярочныя малітвы завяршаліся тэкстам, які беспамылкова можна далучыць да вядомай на тэрыторыі Расіі серыі «Сны Пресвятой Богородицы»: «На аянскай гарэ, на прытнай земле Прачыста Божга Маць легла спачуваць. Прышоў да Яе Сыночак: устань, Маць, прабудзіся, што табе за сон сніўсе? Сын мой вазлюбленны, сніўсе міне сон прадзіўлены, што Цебе ўзята, на храсце распята, ручкі зложана, шупшынкай падперазана, на галоўку церновы веночак накладзена... Цекла с Цебе кроў, падала с Цебе цела як з дрэва кара... Мамка мая вазлюбленна, не есць то сон, а есць то праўда. У недзельку рана да службы Божай Прачыста Божга Маці па небу ходзіць, свайго Сыночка за ручку водзіць. Павела Его на павечэрню, с павечарні на ўсюночну, са ўсюночнай на ютрано з ютрані на службу Божу, са службы Божай на сінее мора. На сінім моры камень лежыць, на камені Цэрква стаіць, у Цэркві прыстолы стаяць, на прыстолах свечы гараць, перад свечамі кнігі лежаць, на кнігах Сам Гасподзь лежыць: галоўку схліў, вочкі скрапіў, раны растварыў – за нас, хрысціян, кроў праліў... Прышло два апосталы Петро і Павел: Госпадзі, як нам Цебе жалі! Калі вам мене жалі, дак не дзівіцеся на мае цяжкія мукі, да берыце хрст у рукі, да йдзіце па ўсему свету – навучайце малага, старога, сляпога, крывого, храмога еты сон гаварыць. Хто еты сон будзе рана і вечар пачыгаць, не будзе наглай смерцю паміраць, на вадзе патапаць, на агні пагараць... На чалавеку грахоў як у моры песку, на небі звёзд, на дзераві лісту – сем грахоў глаўных... Грахі разгрэшацца, рай адчыніцца, пекла зачыніцца ва веці векоў. Амін!» [5].

Мы, канечне, разумеем, што простае прачытанне якога б там ні было тэксту не дае чалавеку гарантыі пазбаўлення ад грахоў і «наглай смерці», але ж гэтыя паэтычныя радкі давалі простым людзям адчуванне псіхалагічнай абароненасці, дапамагалі на працягу дня памятаць пра Бога і заставацца ў суладдзі з Ім.

Замовы, асабліва лекавыя, пачыналіся са звароту да Бога, Маці Божай, святых угоднікаў: «Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Божай Маці пакланюся, Кіеўскім Печэрскім, усім сілам небескім, прыступіце, памажыце...» [5]. Далей жа ішлі словы або мала лагічныя, або канкрэтна далёкія ад хрысціянскай веры. Так, напрыклад, калі бралі «пад заклад» жывёлу, то ў замове сярэд магічных слоў узгадалі імя духа злобы; калі лячылі ад укуса гадзюкі, то звярталіся да галоўнай гадзіны, таксама называючы яе імя. Пра лекараў казалі: «ён знае» або «ён знаецца». З кім знаецца, можна толькі здагадацца...

Хрысціянскія нормы маралі, залежнасць чалавека ад Бога, адносінны самога Бога да розных праяў чалавечага жыцця адлюстроўваюцца ў многіх пагарорках, прыказках, прымаўках, фразеалагізмах, якімі трапна і з густам карысталіся міхалёўцы: «Без Бога ні да парога»; «Дзі з Богам...»; «Бог у помач!»; «Хай Бог памагае!»; «Так Бог даў – трэба царпець...»; «Бог – бацька», «Людзі думаюць, а Бог знае...»; «Як дасць Бог, але й сам не будзь плох!»; «Як будзеш сам плох, дак не дасць і Бог...»; «Рабі, небожа, дак і Бог паможа»; «Дай, Божа, таму чэсць, хто зможа панесць!»; «Як Бог розуму не даў, дак у кузні не даплешчаш!»; «Бог любіць не за сілу і красату, а за праўду і дабрату»; «Не дай, Божа, снінне рогі, а мужыку панства!»; «Бог не выдасць – свіння не ззесць»; «Дай, Божа, і нашаму целіяці ваўка паймаці!»; «Не нам Бога вучыць – сам знае, што рабіць»; «Д Бог усім не ўгодзіць»; «У Бога і без нас заботы хватае»; «Як Бог захоча даць, дак найдзе кім перадаць»; «Як у Бога за пазухай»; «Богу малісе да за праўду дзержысе!»; «Бог добрых (сірату) любіць да долі не дае...»; «Вольнаму воля, а спасёнаму рай – думай, да выбірай!»; «На чужом гарбу ў рай не заедзеш!»; «Які Бог намачыў, такі і высушыць»; «Бог з тым, хто з Богам»; «Як беда да трывога, дак мы да Бога...»; «Брыклівай карові Бог не дае рога»; «Бог смерць пашле – не адкупісе»; «Блізка сарочка к целу, да смерць бліжай»; «Еты свет нудны, да відны, а там, хто знае, што себе чакае...»; «Як дасць Бог ахоту – найдзеш работу»; «Кажынаму свае неба і свая земля»; «У Бога ўсяго многа»; «Бог любіць праўдзівага, а пан ліслівага»; «Бог дае прыцелеў, а недобры – варагоў»; «Багацтва бувае ад Бога і ад ліхога – багацтва дбай, да душу не прадай!»; «Бог праўду бачыць, да не хутка кажэ» [5] і многія, многія іншыя з упамінаннем Бога, Божай Маці, святых.

Асобна трэба было б распавесці пра міхалёўскія былічкі і паданні («Пра бусла Івана»; «Пра лодыра мужа»; «Пра пчалу»; «Як павучок Хрыста схаваў»; «Чаму авечка ў любоці, а конь у поці», звязаныя з хрысціянскай верай, з заветамі Бога і грэшным жыццём чалавека), якія дапамагалі не губляць «страх Божы» і жыць суладна з людзьмі, прыродай і Богам.

Спіс літаратуры:

1. Апытальнік для збору матэрыялаў па народнай прозе / БелПІК ; склад. А. Боганева. – Мінск : БелПІК, 1998. – 31 с.
2. Беларуская «народная Біблія» ў сучасных запісах / уступ, уклад, і камент. А. Боганевай. – Мінск : БДУКМ, 2010. – 166 с.
3. Верашчагіна, А. Хрысціянскія святы на Беларусі: дапаможнік для настаўнікаў гісторыі, выкладчыкаў курса «Рэлігіязнаўства» / А. Верашчагіна. – Мінск : Бел. навука, 2005. – 255 с.
4. Конан, У. Біблейскія і хрысціянскія матывы / У. Конан // Сайт часопіса «Наша вера» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://www.media.catholic.by/nv/n10/art3.htm>. – Дата доступу : 19.03.2019.
5. Матэрыялы этнаграфічных экспедыцый (запісы 1985 года) / асабісты архіў М.М. Іваненкі. – Вілейка.
6. Обретение образа: православная белорусская культура в славянском мире. – Минск : БПЦ, 2009. – 416 с.

Генадзь Лапацін

ЛЮБОУНЫЯ ЗАМОВЫ Ў ПРАКТЫЦЫ НОСЬБІТАЎ ТРАДЫЦЫЙ ВЕТКАЎСКАГА РАЁНА ГОМЕЛЬСКОЙ ВОБЛАСЦІ

Артыкул прысвечаны вывучэнню існавання любоўных замоў у побыце носьбітаў традыцыйнай культуры Гомельскай вобласці. Аснову артыкула складаюць палявыя запісы аўтара, зробленыя ў 1990–2017 гадах.

Henadz Lapatsin

LOVE MAGIC TEXTS IN EVERYDAY LIFE OF A CARRIER OF TRADITIONAL CULTURE OF THE VETKA DISTRICT OF THE GOMEL REGION

The author of the article studies the existence of 'lyubounaja zamova' (love magic texts) in everyday life of carriers of the traditional culture of the Gomel region. The author did in 1990–2017 a study of the texts that are given in this article.

Любоўныя замовы ў беларускай традыцыі ніколі не былі абдзелены ўвагай збіральнікаў і публікатараў. Падобныя тэксты можна знайсці практычна ва ўсіх фалькларыстычных складанках, хоць у значна меншых колькасцях, чым замовы гаспадарчыя, лекавыя, сацыяльныя. Пры гэтым беларускімі даследчыкамі не напісана ніводнага адмысловага артыкула, прысвечанага гэтай з’яве. Перыферыйна гэтыя тэксты ўзгадваюцца толькі ў аглядных артыкулах Г. Барташэвіч [2, с. 26–27] і У. Лобача [5, с. 79–81]. У архіве экспедыцыйных матэрыялаў Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Ф. Шклярава (ВМСіБТ імя Ф. Шклярава) любоўныя замовы ў колькасным плане таксама займаюць далёка не самае значнае месца ў параўнанні з замовамі гаспадарчымі, лекавымі, сацыяльнымі. У дадзенай публікацыі аналізуецца, якім чынам яны функцыянуюць у нашых вёсках. Пры падрыхтоўцы артыкулаў, акрамя веткаўскіх матэрыялаў, былі выкарыстаны асобныя запісы, зробленыя ў населеных пунктах Буда-Кашалёўскага, Гомельскага, а таксама Чачэрскага раёнаў.

Як паказвае наш асабісты досвед экспедыцыйнай працы, носьбіты традыцыі дзеляцца любоўнымі замовамі менш ахвотна, чым замовамі гаспадарчымі альбо лекавымі. На мой погляд, гэта вынікае з таго, што стаўленне да любоўных замоў у жанчын нашых вёсак далёка не адназначнае. З аднаго боку, іх адмыслова перапісваюць і захоўваюць у сшытках, за іх хапаюцца як за апошні паратунак, і як вызначае У. Лобач: «Калі звычайныя сродкі ўздзеяння на каханага чалавека не дзейнічалі, на ўзбраенне браліся магічныя тэхналогіі (так званая «любоўная магія»), якія расцэньваліся міфалагічнай свядомасцю селяніна як найболей радыкальныя і эфектыўныя» [5, с. 79].

Цікавы ў гэтым плане апавед мы запісалі ў п. Восава Веткаўскага раёна: «Матка багата знала, і пробывала. Вот гуляюць-гуляюць, дзеўка хоча, а он і ён хоча браць, так прыдуць, вяды нагавора, а ана тады, то ў боршч каплю вады, і туды-сюды – пажэняцца. Любшы знала і атвароту. К ёй прыязкалі атусюль» (Мяжэнны Павел Емельявіч, 1926 г. н., п. Осава Веткаўскі р. Зап. Лапацін Г.І. у 2005 г. Сш. 8. Ар. 16).

З іншага боку, зварот да магічных сродкаў супрацьпастаўляюць сапраўднаму каханню: «Еслі нет чувства ў душ, ніякая “Любша” не паможа, пакуль не загарыцца свой агонь» (Кужэльная Праскоўя Сяргееўна, 1934 г. н., в. Старае Закружка, Веткаўскі р. Зап. Лапацін Г.І. у 2011 г. Сш. 121. Ар. 38).

Ёсць яшчэ адна акалічнасць: выкарыстанне падобных тэкстаў і спадзяванне на іх, паводле ўяўленняў жыхароў нашых вёсак, лічыцца грахам, і тыя, хто гэтым займаюцца, – займаюцца чарадзействам, маюць стасункі з нячыстай сілай: «“Любшу” шопчаць, штоб